

درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان

(بهداشت: آموزش و آزمون)

تالیف و گردآوری

دکتر بهرام قاضی جهانی

روشنک قطبی

با همکاری

دکتر شهرزاد انصاری

نظارت

دکتر ملک منصور اقصی

شرکت گلبان نشر

درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان

(بهداشت: آموزش و آزمون)

تالیف و گردآوری: دکتر بهرام قاضی جهانی - روشنگر قطبی

با همکاری: دکتر شهرزاد انصاری

نظارت: دکتر ملک منصور اقصی

کتاب: درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان (بهداشت)

ناشر: شرکت گلبان نشر

واژه‌پرازی: صفحه‌آرایی: رقیه تفلیسی

طراحی: انال و طرح روى جلد: حسن روشنائی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف نگار

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: یکم ۱۳۹۱

قیمت: دوره ۳۵۰۰۰ تومان

شابک (دوره): ۹۶۸-۹۶-۱۵۰-۳۰۰-۲

شابک (جلد پنجم): ۹۶۸-۹۶۴-۱۵۰-۳۰۵-۷

The ways which you can connect to:

golban
medical publications

www.golbanpub.com

follow us with: golbanpub

سرشناسه	قاضی جهانی، بهرام، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	بهداشت: آموزش و آزمون/ تالیف و گردآوری بهرام قاضی جهانی، روشنگ قطبی، با همکاری شهرزاد انصاری؛ نظارت ملکمنصور اقصی.
مشخصات نشر	تهران: گلپایه نشر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۳۱۲ ص: مصور، جدول، نمودار؛ ۲۲ × ۲۹ سم.
فروست	درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان، [ج. ۵].
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۵۰-۳۰۵-۷-۲-۳۹۵۰۰۰۰ دوره؛ ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۰-۳۰۵-۷-۲-۳۹۵۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان دیگر: درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان (بهداشت).
عنوان دیگر	درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان (بهداشت).
موضوع	مامایی -- دستنامه ها
موضوع	Midwifery -- Handbooks, manuals, etc.
موضوع	بهداشت باروری
موضوع	Reproductive health
موضوع	آبستنی و زایمان
موضوع	Obstetrics
موضوع	مامایی -- آزمون ها و تمرین ها
موضوع	Midwifery -- Examinations, questions, etc.
موضوع	بهداشت باروری -- آزمون ها و تمرین ها (عالی)
موضوع	Reproductive health -- Examinations, questions, etc. (Higher)
موضوع	آبستنی و زایمان -- آزمون ها و تمرین ها
موضوع	Obstetrics -- Examinations, questions, etc.
شناسه افزوده	قطبی، روشنگ، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	انصاری، شهرزاد
شناسه افزوده	اقصی، ملکمنصور
شناسه افزوده	درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان، [ج. ۵].
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ ج. ۲۴۵/۳۱ (RG۵۳۱)
رده بندی دیویی	۶۱۸
شماره کتابشناسی ملی	۴۸۸۳۵۷۰

رسم بر این است که مراکز و مجامع آموزشی کتاب یا کتاب‌هایی را به‌عنوان رفرنس به دانشجویان معرفی می‌کنند. کمتر پیش می‌آید که فصل یا فصولی را از کتاب‌های مختلف پیشنهاد کنند. وقتی چنین وضعیتی رخ دهد دانشجویان مجبور می‌شوند که کتاب‌های متعددی را به‌خاطر یک یا چند فصل آن‌ها تهیه کنند. در چنین حالتی است که فراهم کردن کتاب واحدی که فصول پیشنهادشده را دربردارد ضروری می‌نماید. کاری که دکتر قاضی‌جهانی و همکارانشان انجام داده‌اند همین است.

این کتاب مشتمل بر فصولی است که مراجع آموزشی جهت دانشجویان مامایی اعلام کرده‌اند. اگر قرار باشد که این فصل‌ها به شکلی بازنویسی و بسیار خلاصه نوشته شوند این خطر هست که نکته‌ای از قلم بیفتد که اتفاقاً همان نکته موضوع سوال در امتحانات باشد. لذا بهترین روش این است که فصل مربوطه با دقت کامل از کتاب اصلی استخراج شده و در کتاب مربوطه جای گیرد.

اتفاقی که در این کتاب آمده همین است، کتاب‌های اصلی که فصول مختلف از آن جهت دانشجویان انتخاب شده همگی توسط دکتر قاضی‌جهانی و همکارانشان قبلاً ترجمه شده است، لذا یک‌پارچگی در ترجمه فصل‌های مختلف از کتاب‌های مختلف وجود دارد.

به این ترتیب دانشجویان مامایی مجبور نیستند که چندین کتاب حجیم را دور و بر خود جمع کنند، بلکه با یک کتاب، که همین کتاب باشد، نیازشان در طی دوره تحصیلی برآورده می‌شود. این کمک بزرگی به دانشجویان است که حاصل زحمت گروهی از مترجمین است. من تردید ندارم با وجود این کتاب کار دانشجویان بسیار سهل‌تر و آموزنده‌تر خواهد شد.

در سالهای اخیر با توجه به نیاز دانشجویان و به‌ویژه دانش‌پژوهانی که پس از اتمام دوره کارشناسی مامایی به دنبال شرکت در آزمونهای گزینش کارشناسی ارشد مامایی هستند، کتابهای متعددی چاپ و منتشر شده‌اند. در دید کلی، این کتابها را می‌توان به سه دسته «درسنامه‌ها»، «مجموعه‌های سؤالات» و «کتابهای تلفیقی درسنامه و سؤالات» تقسیم‌بندی کرد.

در اکثر درسنامه‌ها تلاش شده است تمام مباحث مورد نیاز آزمونهای مامایی، شامل بارداری و زایمان، بیماریهای داخلی - جراحی، بیماریهای زنان، بیماریهای نوزادان، رشد و تکامل، جنین‌شناسی، بهداشت، مراقبتهای زبان انگلیسی پوشش داده شوند. اکثر قریب به اتفاق همکارانی که اقدام به گردآوری این مجموعه‌ها کرده‌اند، خود مترجم کتابهای مرجع که مورد استفاده ایشان قرار گرفته، نبوده‌اند. حال یا به حدی توان ترجمه و خلاصه‌سازی همزمان داشته‌اند که مستقماً از کتب مرجع انگلیسی اقدام به گردآوری مطالب کرده‌اند، که کاری بسیار دشوار و طاقت‌فرسا است و یا کتب ترجمه‌شده به زبان فارسی را مبنای کار خود قرار داده‌اند که ظاهراً در اکثر موارد نیز چنین بوده است. با توجه به خطاهای اجتناب‌ناپذیری که در متون ترجمه‌شده توسط مترجمانی چون من وجود دارند، نتیجه استفاده از منابع فارسی، علاوه بر مسایل حقوقی و اخلاقی، کاملاً مشخص است.

نکته دیگر اینکه، با توجه به تغییرات سریع دانش پزشکی و مامایی و ویراستهای جدید کتب که گاه هر دو سال یک بار منتشر می‌شوند، به‌روز نگه داشتن این‌گونه کتابهای گردآوری‌شده کاری بسیار دشوار است و با توجه به مسایل نشر در کشورمان اعم از هزینه‌ها و تیراژ چاپ و نیز دشوار بودن بازنگری مداوم، در اکثر موارد مطالب این کتابها به‌روز نیستند و گاه حتی به دو یا سه ویراست قبل برسی‌گردند. یکی دیگر از مسایل مشکل‌ساز، زمان چاپ و نشر ویراستهای جدید کتابهای مرجع انگلیسی است که در اکثر موارد تناسبی با هم ندارد. با توجه به غیرهمزمان بودن نوبتهای چاپ کتب مرجع، هماهنگ‌سازی و به‌روز نگه داشتن این‌گونه درسنامه‌ها بیش از پیش دشوارتر می‌شود و سازوکار فنی و علمی پیچیده‌ای می‌طلبد که در اکثر کتابهای چاپ‌شده توجهی به آن نشده است.

با نگاهی اجمالی به کتابهای موجود، می‌توان دریافت که حجم قابل توجهی از مطالب آنها مربوط به ویراستهای قبلی کتب مرجع است که گاه در تناقض آشکار با یافته‌های علمی جدید قرار دارند. با توجه به اینکه امروزه در تمام کتابهای مرجع معتبر از رویکرد «طب مبتنی بر شواهد» استفاده می‌شود، ویراستگان با دسترسی سریع به شواهد پر قدرت جدید، در هر ویراست تغییرات زیادی در مطالب قبلی اعمال می‌کنند. گاه همین مسأله باعث چاپ و نشر پیش از موعد ویراست جدید کتاب می‌شود. به‌عنوان مثال، در آخرین ویراست جنین‌شناسی لانگمن (۲۰۱۵)، که بسیار سریع و با فاصله ۲ سال از ویراست قبلی به چاپ رسید، شاهد تغییرات شگرفی در تقسیم‌بندی عضلات و نحوه منشأگیری آنها هستیم و همین مسأله باعث افزوده شدن یک فصل به کتاب شده است. در همان کتاب، یک فصل مستقل نیز برای فیبروئیدهای رحم اختصاص داده شده است. از طرف دیگر، هر ساله تغییراتی نیز در منابع اعلام‌شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایجاد می‌شوند که بازنگری درسنامه‌ها را الزامی می‌سازند. به‌عنوان مثال، در آخرین دفترچه راهنمای آزمون کارشناسی ارشد، چهار فصل از کتاب مامایی مایلز به مجموعه منابع افزوده شده‌اند که باید در تدوین درسنامه‌ها در نظر گرفته شود.

با تمام این اوصاف، می‌توان به این نتیجه رسید که روند پایش و به‌روزرسانی مطالب درسنامه، باید روندی مستمر و بی‌وقفه باشد و هر سال یک بار و یا حتی شاید با فواصل کمتر صورت گیرد تا خوانندگان مطمئن باشند که به جدیدترین یافته‌ها دسترسی یافته و از آخرین تغییرات مطلع شده‌اند.

و اما در مورد مجموعه‌های سؤالات. در اکثر مجموعه‌های سؤالات، بیش از همه بر تستهای آزمونهای کارشناسی ارشد ادوار گذشته (مثلاً ۱۰ یا ۲۰ سال گذشته) تأکید می‌شود و با ذکر پاسخ تشریحی آنها، تلاش می‌گردد خواننده با تستهای مطرح‌شده در آزمونها آشنا شود. کلیت این کار دست است و ما هم چنین کرده‌ایم، اما سؤالی که پیش می‌آید این است که آیا با توجه به مسایل پیش‌گفته، تستی که در سال ۱۳۸۰ و با توجه به منابع آن سال مطرح شده است، هنوز هم موضوعیت و مناسبت دارد؟ پاسخ کاملاً مشخص است: گاهی بله و گاهی خیر. متأسفانه در اکثر کتابهای تست توجهی به این موضوع نشده و گزینه‌های ادوار قبل که گاهی به ۲۰-۱۰ سال قبل مربوط می‌شوند، به همان شکل و بدون تغییر، آورده شده‌اند. بدیهی است سؤالاتی که امروزه یک یا چند گزینه آنها با یافته‌های جدید مطابقت ندارند یا باید کنار گذاشته شوند و یا با اعمال تغییرات مناسب مطرح گردند. ما در این درسنامه هر دو رویکرد اخیر را برگزیده‌ایم؛ در مواردی که کلیت سؤال با توجه به مطالب جدید موضوعیت ندارد کل سؤال را حذف کرده‌ایم و در مواردی که با تغییر و تعدیل برخی از گزینه‌ها امکان مطابقت دادن سؤال با دانش جدید وجود دارد سؤال مذکور را با اندکی تعدیل آورده‌ایم.

البته باید قبل از این همه پیشنهاد و انتقاد، مهمترین نکته را ذکر می‌کردم. مهمترین نکته اینک، هیچ مجموعه و درسنامه‌ای (حتی درسنامه ما!) نمی‌تواند جای مطالعه متن کامل کتب مرجع را بگیرد و کسانی بیشترین استفاده را از این درسنامه خواهند برد که قلاً متن کامل کتب مرجع را مطالعه کرده‌اند و اکنون در پی جمع‌بندی مطالب هستند. باوجوداین، امیدوارم این درسنامه برای افرادی نیز که از وقت کافی برای مطالعه متن کامل کتب مرجع برخوردار نیستند، مفید باشد.

توصیه می‌کنم بعد از مطالعه هر قسمت یا فصل از کتاب ارزش، مبحث مربوطه را در کتاب آزمون نیز مطالعه کنید تا ضمن آشنایی با تستهای مربوط به هر قسمت یا فصل، نشر و آموخته‌های خود را محک بزنید و در صورت نیاز، به مطالعه مجدد مطالب بپردازید. نکات مهم آخر هر فصل، صرفاً برای مرور مطالب مهم سودمند هستند و توصیه می‌کنم تنها به یادگیری آنها بسنده نکنید.

بهرام قاضی‌جهانی

فهرست

فصل ۱: آموزشهای قبل از زایمان: مفاهیم پایه و عملی	۱۵
فصل ۲: مشاوره پره‌ناتال	۲۱
فصل ۳: مراقبتهای پره‌ناتال	۲۹
فصل ۴: راحتی و حمایت از مادر در لیبر	۴۷
فصل ۵: مرحله گذر و مرحله دوم لیبر: فیزیولوژی و نقش ماما	۵۳
فصل ۶: وریدها، اختصاصی دوران حاملگی و نفاس	۵۷
فصل ۷: تغذیه با شیر مادر	۶۹
فصل ۸: تغذیه تکمیلی، غذا در سنین مدرسه و بلوغ	۹۳
فصل ۹: رشد و تکامل و رفتار کودک	۱۰۱
فصل ۱۰: واکسیناسیون	۱۲۱
فصل ۱۱: تنظیم خانواده و روشهای جلوگیری از بارداری	۱۴۱
فصل ۱۲: شاخصهای آماری و تحقیقات بالینی	۲۱۳
فصل ۱۳: بهداشت در گروهها و وضعیتهای خاص	۲۲۵
فصل ۱۴: پزشکی اجتماعی و طب پیشگیری	۲۵۷
پاسخنامه	۳۰۷